УДК 378.147:004

Амеліна Світлана Миколаївна
доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології і перекладу
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-6008-3122
svetlanaamelina@ukr.net

Тарасенко Ростислав Олександрович
доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та інформаційних технологій в освіті
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0001-6258-2921
r_tar@nubip.edu.ua

ВИВЧЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ БАЗ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Анотація. Стаття присвячена особливостям вивчення технологій створення електронних термінологічних баз на різних етапах професійної підготовки майбутніх перекладачів відповідно до рівня сформованості їхньої інформаційної компетентності. Розглянуто питання вивчення термінологічного менеджменту в зарубіжних університетах. З'ясовано, що вміння створювати термінологічні бази і їх використання під час здійснення навчальних перекладів входить до програм дисциплін з практики і технологій перекладу. Представлено різні способи створення термінологічних баз залежно від їх структури й технології. Акцентовано на опануванні технології формування термінологічних баз галузевого спрямування шляхом екстрагування термінів із спеціалізованих текстів. Зазначено, що накопичення власних термінологічних ресурсів надає можливість їх використання у високотехнологічних системах перекладу.

Ключові слова: інформаційні технології; інформаційна компетентність; термінологічні бази; термінологічний менеджмент; перекладач.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Професійна діяльність перекладача передбачає виконання низки операцій з мовним матеріалом під час перекладу. Зокрема, це підготовка термінологічних даних, пошук інформації для набуття відповідних фонових знань, власне переклад і редагування його результатів. На сучасному етапі розвитку перекладацької галузі ефективність виконання завдань на зазначених етапах процесу перекладу значною мірою залежить від застосування спеціалізованого інструментарію, який базується на інформаційних технологіях. Оскільки якість перекладу безпосередньо пов'язана з вдалим вибором термінологічних відповідників, що базується на використанні якісних, інформативних, ємних термінологічних баз, то формування вмінь їх створення в електронному вигляді має бути невід'ємною складовою професійної підготовки майбутніх перекладачів та основою формування їхньої інформаційної компетентності. Наразі до змісту підготовки перекладачів доцільно включити найбільш ефективні технології створення термінологічних баз, що забезпечать накопичення ними термінологічного матеріалу як у процесі навчання, так і в подальшій професійній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження щодо важливості вивчення й застосування систем автоматизованого перекладу (САТ-систем)

© С. М. Амеліна, Р. О. Тарасенко, 2017.

перекладачами з практичною пропозицією їх опанування у вітчизняних університетах за підтримки розробників спеціалізованих систем автоматизованого перекладу в межах спеціальної освітньої ініціативи здійснено О. Бондаренком [1]. Питання введення до змісту професійної підготовки майбутніх перекладачів вивчення САТ-систем у межах спецкурсів розглядала А. Ольховська [2]. Підготовку студентів до термінологічної діяльності та застосування систем управління термінологічними базами даних вивчала А. Міщенко [3].

Однак, незважаючи на існуючі теоретичні й методичні праці науковців щодо включення систем автоматизованого перекладу й систем термінологічного менеджменту до змісту професійної підготовки майбутніх перекладачів, проблема системного вивчення технологій створення електронних термінологічних баз відповідно до рівня сформованості їхньої інформаційної компетентності не знайшла відповідного відображення в педагогічних дослідженнях.

Метою статті є висвітлення особливостей вивчення технологій створення електронних термінологічних баз на різних етапах професійної підготовки майбутніх перекладачів відповідно до рівня сформованості їхньої інформаційної компетентності.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У процесі професійної підготовки перекладачів під кутом зору технологізації майбутньої професійної діяльності важливе значення має формування вмінь роботи з електронними термінологічними базами. Аналізуючи досвід європейських і американських університетів, де навчаються майбутні перекладачі, можна констатувати, що більшість із них приділяє значну увагу застосуванню інформаційних технологій у професійній діяльності, зокрема систем автоматизованого перекладу і систем термінологічного менеджменту [4, 5]. Створення й використання термінологічних баз сучасними засобами посідає ключове місце у структурі опанування електронного інструментарію. Так, магістерська програма університету Заарланд (Німеччина) «Перекладознавство (письмовий і усний переклад)» («Translation swissenschaft (Übersetzen und Dolmetschen)») містить модуль «Термінологія, оброблення мовних даних, машинний переклад» («Terminologie, Sprachdatenverarbeitung, maschinelle Übersetzung»), вивчення якого є обов’язковим для тих студентів, які спеціалізуються на письмовому перекладі [4, с. 8]. Зазначений модуль триває два семестри й завершується екзаменом, який складається з трьох частин: термінологічна робота з комп'ютерною підтримкою, електронні інструменти для управління перекладацькими проектами, специфічні питання машинного й автоматизованого перекладу. Зокрема, на вивчення роботи з термінологією засобами комп'ютерної техніки відводиться 90 годин, із яких 30 годин складає аудиторне навантаження. Під час опанування цього модуля студенти вивчають теоретичні й практичні аспекти програмного забезпечення, важливого для перекладу, зокрема інструменти для автоматизованої роботи з термінологією. Набуті знання в подальшому використовуються на практиці, а саме в процесі здійснення перекладу й управління перекладацькими проектами [4, с. 9].

Попри це, майбутні перекладачі повинні вивчати модуль «Компетентність з фахового перекладу» («Fachsprachliche Übersetzungskompetenz»), обравши його галузеву спрямованість. Це може бути, наприклад, «Інформаційні технології та інженерія» («Informationstechnologie und Ingenieurwissenschaften»), «Економіка» («Wirtschaft»), «Техніка» (Technik) тощо. Обсяг зазначеного модуля складає 60 годин, з-поміж них 30 годин роботи в комп’ютерній лабораторії. Обов’язковим елементом модуля, незалежно від його галузевого спрямування, є опрацювання термінології з

використанням інформаційно-комунікаційних технологій. У межах цієї діяльності здійснюється вивчення теоретичних і методичних концепцій роботи з галузевою термінологією, огляд доступних систем на ринку програмного забезпечення, виконується практична робота щодо створення багатомовних, концепт-орієнтованих баз термінологічних даних і галузевих глосаріїв для використання під час виконання завдань з перекладу [4, с. 11-14].

Розгляд програм підготовки перекладачів у британських університетах засвідчив, що вони надають студентам можливість не тільки розвитку навичок у лінгвістичній сфері перекладу, а й отримання важливого досвіду у сфері застосування інформаційних технологій у перекладі, у тому числі й щодо термінологічного менеджменту. Зокрема, включення до програми підготовки перекладачів модуля «Використання технологій в індустрії письмового і усного перекладу» (Using technology in the T&I industry) в університеті Бат [5] сприяє формуванню у студентів системного розуміння технологічних інструментів, що використовуються в перекладацькій індустрії. Майбутні фахівці з перекладу отримують практичний досвід роботи з інструментами комп’ютерного перекладу й управління термінологією.

До обов’язкових модулів програми підготовки магістрів у галузі науково-технічного й медичного перекладу з технологією перекладу (MSc in Scientific, Technical and Medical Translation with Translation Technology) у Лондонському університеті належить модуль «Технологія перекладу», який передбачає застосування теоретичних і концептуальних основ перекладу на практиці з використанням прийомів та інструментів технологій перекладу, які застосовуються в перекладацькій індустрії. Ці інструменти включають управління термінологією й системи пам'яті перекладів. Для набуття практичного досвіду роботи з набором засобів щодо перекладу використовуються SDL Trados MultiTerm 2014, SDL Trados Studio 2014 ™, memoQ ™ і кілька вибраних хмарних систем, наприклад, Memsource, smartCAT, SDL Studio GroupShare Cloud.

Оскільки використання інформаційних технологій у професійній діяльності перекладачів у США набуває дедалі ширшого застосування й стало її невід’ємним атрибутом, то підготовка зазначених фахівців включає в себе не тільки формування здатності використовувати основні опції операційних систем та офісних пакетів, а й уміння застосовувати спеціалізоване програмне забезпечення процесу перекладу, оформлення його результатів, пошуку необхідної інформації, використання та формування інформаційно-термінологічних баз тощо. Наприклад, університет Вісконсін-Мілуокі (The University of Wisconsin-Milwaukee) включає до програми підготовки перекладачів письмового й усного перекладу курс «Комп’ютерний переклад» («Computer-Assisted Translation»), який є обов’язковим для вивчення й передбачає формування навичок перекладу на основі комп'ютерних технологій для прискорення процесу перекладу і підвищення його ефективності шляхом автоматизації зберігання даних, аналізу файлів, пошуку й використання даних. Курс включає також відпрацювання елементів управління термінологією і базами даних для перекладачів.

Нью-Йоркський університет (New York University) включає до програми підготовки майбутніх фахівців з перекладу дисципліну «Теорія і практика термінології» («Theory & Practice of Terminology»). Цей курс знайомить студентів з основними принципами і методами оброблення термінології та документації. Розглядаються різні методики проведення термінологічних досліджень з особливим акцентом на застосуванні термінології в перекладі. Студенти вивчають типові методи зберігання термінології, структуру баз даних і системи комп'ютерного управління термінологією [6].

Як свідчать результати аналізу підготовки перекладачів у європейських та американських університетах, обов'язковою її складовою є вивчення основ роботи із сучасними системами автоматизованого перекладу й системами термінологічного менеджменту, які дають змогу сформувати в майбутніх фахівців спеціальні вміння щодо застосування інформаційних технологій у перекладацькій галузі. Питання використання таких систем під час надання перекладацьких послуг також включені до загальноєвропейського стандарту EN ISO 17100:2015, який регламентує умови здійснення і забезпечення якості перекладів [7]. Водночас варто зазначити про посилення уваги до ролі термінологічного менеджменту в поєднанні із CAT-системами в процесі здійснення перекладацької діяльності. Зокрема, у стандарті EN ISO 17100:2015 міститься окремий розділ «Технічні і технологічні ресурси», який деталізує інфраструктуру робочих місць перекладацьких структур щодо технічного та технологічного забезпечення цієї діяльності, а саме:

– технічне обладнання, необхідне для ефективного й дієвого завершення перекладу і для безпечного й конфіденційного оброблення, зберігання, пошуку, архівування, а також передавання всіх релевантних даних і документів;

– засоби комунікації, включаючи відповідне обладнання та програмне забезпечення;

– інформаційні ресурси та засоби масової інформації;

– технологічні інструменти перекладу, системи менеджменту перекладу, системи менеджменту термінології, а також інші системи менеджменту мовних ресурсів, пов'язаних із перекладом [7, с. 7].

Попри це, стандарт BS EN ISO 17100:2015 регламентує широкий спектр додаткових послуг, тісно пов'язаних із перекладом, до якого належать, зокрема, уніфікація термінології, менеджмент термінології, що передбачає створення термінологічних баз даних та управління ними.

Узагальнюючи зарубіжний досвід, вимоги стандартів та екстраполюючи його на систему професійної підготовки перекладачів у вітчизняних університетах, особливу увагу варто зосередити на формуванні вмінь власноруч збирати й обробляти термінологічний матеріал, значний обсяг якого може бути накопичений за період навчання. Його цінність полягає в опрацьованій і відібраній галузевій термінології, що сприятиме успішності перекладача як фахівця з перекладу в певній галузі. Цей матеріал має бути відповідним чином структурований, упорядкований та оформлений в електронному вигляді. Зазначені дії з термінологічним матеріалом мають підпорядковуватися основній меті – його подальшому використанню у вигляді термінологічних баз. Форми і способи створення таких баз мають забезпечувати такі вимоги:

– зручність ведення та наповнення;

– ефективність пошуку терміна в загальному масиві записів;

– максимальне представлення синонімів до терміна на мовах бази в разі їх наявності;

– можливість отримання необхідної додаткової інформації до поняття, означеного терміном;

– можливість збереження бази у форматах, які дозволяють їх застосування в системах автоматизованого перекладу безпосередньо або з мінімальними перетвореннями.

Важливим аспектом логіки організації процесу щодо формування зазначених умінь є те, що він має бути неперервним протягом усього періоду навчання, базуватися на принципах міжпредметності, відкритості та динамічності. Мета застосування цих принципів полягає в забезпеченні сформованості таких умінь, які залежно від рівня

оволодівання інформаційними технологіями на різних етапах підготовки, уможливлюють на практиці здійснювати накопичення термінології у власних термінологічних базах без їх переструктурування з подальшим використанням у високотехнологічних системах перекладу. Водночас студенти спрямовуються на усвідомлення важливості саме високотехнологічних методів створення термінологічних баз з використанням спеціалізованих систем термінологічного менеджменту та їх застосування в поєднанні із системами автоматизованого перекладу в процесі професійної діяльності.

Принцип міжпредметності на початковому етапі підготовки перекладачів сприятиме її ефективності в разі інтеграції знань щодо володіння офісною програмою MS Excel та необхідністю збереження й упорядкування термінології, набутої в процесі вивчення перекладознавчих дисциплін. Розширене вивчення MS Excel має бути спрямоване на опанування важливих у контексті вивчення технологій створення електронних термінологічних баз аспектів:

– відпрацювання відповідної системи структурування термінів та додаткової інформації щодо них;

– застосування спеціалізованих функцій MS Excel щодо пошуку та відбору термінологічних записів;

– проведення аналізу записів термінологічних баз із використання вбудованих функцій MS Excel.

Особливістю початкового етапу вивчення системи розміщення у структурі таблиці MS Excel термінологічних записів є засвоєння способу блоковості їх розміщення за мовами. Він полягає в тому, що вся інформація, яка стосується термінів однієї мови розміщується послідовно в межах суміжних стовпців. При цьому на терміни та синоніми до них відводяться, як правило, початкові стовпці блоку. У наступних стовпцях розміщують додаткову інформацію, якщо така є (дефініції до термінів, приклади контекстного застосування тощо). Терміни іншою мовою будуть розміщуватися в межах наступного блоку з аналогічною послідовністю суміжних стовпців (див. рис. 1).

	A	B	C	D	E
1	**Ukrainian**	**English**	**English**	**English**	**English**
2	трактор	tractor			
3	автоматичний трактор	automatic tractor			
4	болотний трактор	swamp tractor			
5	болотохідний трактор	swamp tractor			
6	висококліренсний трактор	hi-arch tractor	hi-clear tractor	hi-crop tractor	high-clearance tractor
7	вузькогабаритний трактор	grove tractor	narrow(-gauge) tractor	narrow-width tractor	
8	газонний трактор	turfcare tractor	turf maintenance tractor		
9	гусеничний трактор	caterpillar tractor	crawler tractor	chain-track tractor	tracklaying tractor
10	дизельний трактор	diesel(-engined) tractor			
11	електричний трактор	electric tractor			
12	електрозварювальний трактор	electric welding tractor			
13	зварювальний трактор	self-propelled welding head	welding tractor		
14	колісний трактор	wheel tractor	wheel-type tractor	wheeled tractor	
15	косогірний трактор	hillside tractor			
16	надпотужний трактор	super tractor			
17	напівгусеничний трактор	half-track tractor			

Рис. 1. Фрагмент системи розміщення записів у процесі формування термінологічної бази засобами MS Excel

Засвоєння студентами такого способу організації термінологічного матеріалу забезпечить можливість постійного накопичення опрацьованої термінології завдяки простоті й зрозумілості процесу внесення даних. Важливим аспектом як у навчанні, так і в професійній діяльності є доступність зазначеної програми як складової офісного пакету. Попри це, можливість конвертації в подальшому створеної таким способом термінологічної бази в спеціалізовані формати (зокрема .sdltb), підсилює мотивацію майбутніх перекладачів до постійного й ретельного збереження власних напрацювань, які не будуть втрачені, а навпаки, можуть слугувати цінним інформаційним ресурсом у професійній діяльності.

Досягти більшої ефективності у вивченні способів формування термінологічних баз можна в разі застосування мережевих систем онлайн-перекладу з урахуванням принципів відкритості й динамічності, оскільки такі системи досить широко застосовують перекладачі у своїй діяльності як допоміжний інструментарій [8] завдяки їх доступності та постійному розвитку й удосконаленню. Незважаючи на наявність великої кількості таких систем, зокрема Google Translate, Microsoft Translator, SDL FreeTranslation, Babylon, Bing тощо, найбільшою популярністю користується Google Translate. Вивчення саме цієї системи доцільне не тільки з позиції здійснення перекладу в автоматичному режимі, а також як можливість оволодіння додатковою технологією формування термінологічних баз. Цей процес може відбуватися паралельно із процесом перекладу. Якщо розглядати кінцевий результат цієї роботи студента за певний період часу, він може бути представлений багатомовною термінологічною базою у форматі .xlsx. Це створює можливість інтегрування всіх термінологічних баз, створених у зазначеному форматі за розглянутою вище структурою. Оволодіння цією технологією має відбуватися на заняттях, де для перекладу застосовується Google Translate, а також під час самостійної роботи, пов'язаної із виконанням перекладацьких завдань.

Сутність такої технології формування термінологічної бази полягає в додаванні до так званого «розмовника вихідних і перекладених термінів» виключно одним клацанням по відповідній піктограмі (див. рис. 2).

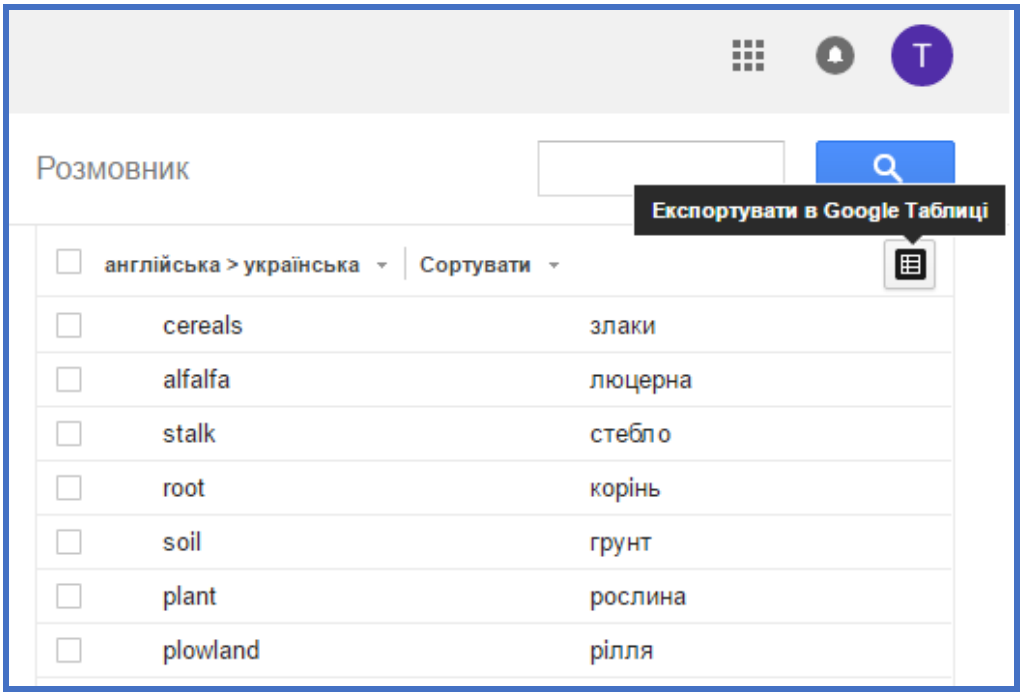

Рис. 2. Фрагмент розмовника, сформованого за результатами перекладу в Google Translate

За необхідності в будь-який період часу всі накопичені термінологічні записи можуть бути відсортовані за потрібною мовною парою й експортовані в Google таблиці. Проте це потребуватиме наявності в студента власного облікового запису Google. Отримані записи в таблиці Google легко можуть бути імпортовані у вигляді таблиці у форматі .xlsx з можливістю подальшого використання як структурована термінологічна база. Оскільки розглянута технологія формування термінологічних баз базується на використанні вживаних інтернет-сервісів та вміннях роботи з офісною програмою MS Excel, її доцільно вивчати на молодших курсах як початковий інструмент формування власних термінологічних баз протягом навчання й у подальшому.

Зважаючи на те, що професійна діяльність перекладача може здійснюватися як у формі реалізації перекладацьких проектів, що потребує колективної взаємодії, так і у формі індивідуальної роботи (перекладач-фрілансер), важливою складовою їхньої діяльності в обох випадках є надійність інформаційних ресурсів, зокрема термінологічних баз, які використовуються в перекладі. Оскільки індивідуальною професійною діяльністю займається понад 65% перекладачів, створення надійних термінологічних баз у багатьох випадках є процесом індивідуальним і вимагає від перекладача усвідомлення важливості правильності внесених даних, здійснення їх максимально повної перевірки, систематичності дій щодо наповнення термінологічних баз тощо.

Запропонована для вивчення технологія створення термінологічних баз із використанням сервісів Google спонукатиме студентів саме до вироблення зазначених дій і якостей, оскільки ця робота здійснюється індивідуально, а її результати досить легко діагностувати й визначити ступінь самостійності виконання. Періодичний контроль з боку викладача рівня накопичення кожним студентом власних термінологічних баз у форматі .xlsx спонукатиме майбутніх перекладачів до постійного повторювання однотипних операцій щодо впорядкування, імпортування, додавання записів, це сприятиме формуванню стійких навичок у здійсненні відповідних операцій.

Незважаючи на важливість набуття знань і вмінь щодо використання вищерозглянутих технологій створення термінологічних баз у форматі .xlsx, майбутній перекладач має володіти як основним інструментарієм системами автоматизованого перекладу, що інтегруються із системами термінологічного менеджменту, основу яких становлять термінологічні бази в спеціалізованих форматах. Технологічно створення таких баз може відбуватися різними шляхами. Логічним продовженням вивчення технологій створення термінологічних баз є опанування спеціалізованого програмного продукту SDL MultiTerm, зокрема додатку SDL MultiTerm Convert, який уможливлює, у першу чергу, конвертувати напрацьовані у MS Excel структуровані термінологічні записи в термінологічні бази спеціалізованих форматів. Створені раніше студентами власні термінологічні бази можуть бути використані як вихідні матеріали на лабораторних і практичних заняттях для набуття навичок реалізації такої технології. Кінцевим результатом засвоєння студентами технологічного процесу формування термінологічної бази за зазначеною технологією буде сформованість умінь щодо створення бази у форматі .sdltb (див. рис. 3).

Переваги отриманих за цією технологією термінологічних баз студенти можуть оцінити під час здійснення перекладу з використанням систем автоматизованого перекладу, наприклад SDL Trados Studio, де в автоматичному режимі здійснюється пошук відповідників у підключеній базі, пропоновані варіанти термінів супроводжуються відображенням додаткової інформації, що полегшує прийняття рішення щодо їх застосування, є можливість безпосереднього додавання мовних пар до бази в процесі перекладу.

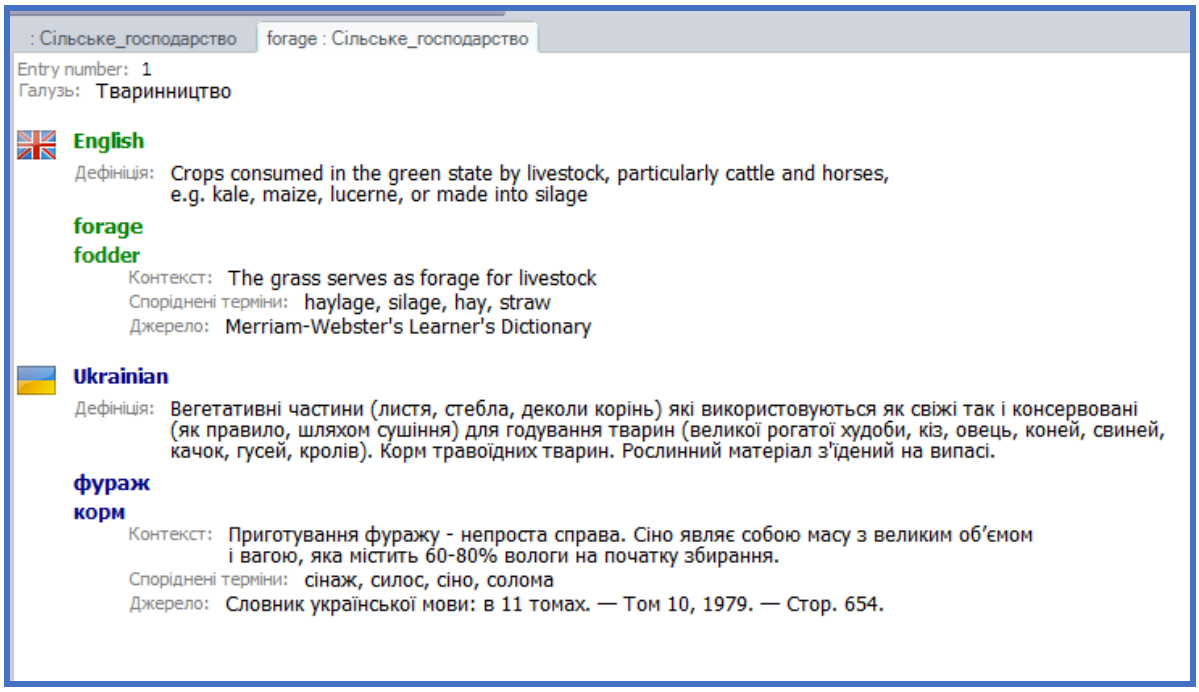

Рис. 3. Фрагмент термінологічної бази, створеної засобами SDL MultiTerm у форматі .sdltb

Важливим для майбутніх перекладачів є опанування технології формування термінологічних баз, особливо галузевого спрямування, шляхом екстрагування термінів із спеціалізованих текстів. Сутність технології полягає в автоматичному опрацюванні фахових текстів спеціалізованими програмними засобами, наприклад SDL MultiTerm Extract, із яких за певними алгоритмами вилучається масив термінів, характерних для галузі, до якої належить текст. При цьому терміни безпосередньо додаються до термінологічних баз у спеціалізованих форматах. Для досягнення максимального ефекту в опануванні зазначеної технології формування термінологічних баз доцільно також орієнтуватися на такі критерії відбору текстів для індивідуальних завдань студентів: вузькогалузева спрямованість, насиченість термінами, автентичність. Незважаючи на ефективність такої технології формування термінологічних баз, її опанування потребує ґрунтовних знань щодо різних форматів представлення даних, способів конвертування одних форматів у інші, основних прийомів роботи із системами термінологічного менеджменту. Ці умови обмежують можливості опанування зазначеної технології на початкових курсах і потребують окремого вивчення в межах спеціалізованих навчальних дисциплін. Зміст таких дисциплін має включати вивчення роботи з усіма додатками програмного продукту SDL MultiTerm, які забезпечують здійснення процесів проектування структури термінологічних баз, уведення записів, імпортування експортування, конвертування, упорядкування записів тощо.

У процесі вивчення технологій створення термінологічних баз із використанням SDL MultiTerm важливо окремо спрямовувати увагу студентів на вміння проектувати та розробляти власну систему описових полів на різних рівнях деталізації записів термінологічної бази. У подальшому це забезпечить їх максимальну інформаційну ефективність у процесі перекладу залежно від галузевої належності, призначення, представленості мов тощо. Опанування таких досить складних механізмів побудови термінологічних баз може викликати певні ускладнення в навчанні після усвідомлення студентами високої трудомісткості цієї роботи, яка полягає в значних затратах часу на

пошук відповідної інформації для заповнення описових полів і здійснення цих операцій для кожного запису бази. Демонстрування студентам прикладів використання термінологічних баз із розширеною структурою описових полів сприятиме розумінню важливості такої роботи, яка в подальшому неодноразово створить сприятливі умови для досягнення високої ефективності в перекладі. Окреме відпрацювання спеціальних способів заповнення описових полів, закладених у систему SDL MultiTerm, забезпечить підвищення ефективності такої роботи. Запропоновані прийоми дадуть змогу сформувати в майбутніх перекладачів установку на необхідність, з одного боку, створення високоінформативних термінологічних баз, а з іншого, – на вивчення й максимальне використання спеціалізованих функцій SDL MultiTerm для створення термінологічних записів та ефективного управління ними.

Конкурентоспроможність перекладачів на сучасному ринку перекладацьких послуг значною мірою буде визначатися наявністю в них умінь застосовувати системи автоматизованого перекладу й системи термінологічного менеджменту. Важливим підтвердженням сформованості цих умінь є сертифікація, яку здійснюють розробники спеціалізованих програмних продуктів зазначеного класу. Враховуючи, що лідером з-поміж них є компанія SDL, отримання сертифікату певного рівня володіння системою автоматизованого перекладу SDL Trados надає значні переваги щодо працевлаштування їх власників. Отримання сертифікату навіть початкового рівня володіння SDL Trados для перекладачів передбачає детальне знання ними розглянутих вище технологій створення термінологічних баз.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, орієнтація на сучасний ринок перекладацьких послуг і стандарти, які регламентують діяльність перекладачів, свідчать, що до змісту професійної підготовки майбутніх перекладачів має бути інтегрована ціла низка технологій створення електронних термінологічних баз. Їх опанування забезпечить накопичення власних термінологічних ресурсів протягом періоду навчання з можливістю використання у високотехнологічних системах перекладу, що може стати підґрунтям успішної подальшої професійної діяльності.

Перспективою подальших наукових досліджень може бути вивчення особливостей роботи перекладача з термінологічними базами різних конфігурацій у процесі здійснення перекладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

[1] O. Bondarenko, "Computer-aided tools (cat) literacy at Ukrainian universities: practices of implementation", *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*, вип. 146, с. 648-650, 2016.

[2] А. С. Ольховська, "Теоретичні передумови розробки курсу "Сучасні перекладацькі технології. Системи автоматизації перекладу", *Вісник Вінницького політехнічного інституту*, № 4, с. 108-114, 2016.

[3] А. Л. Міщенко, "Термінологічна діяльність та системи управління термінологічними базами даних", MEGALING`2013 [Електронний ресурс]. Доступно: http://megaling.ulif.org.ua/tezi-2013-rik/mischenko-alla-leonidivna-terminologichna-diyalnist-ta-sistemi-upravlinnya-terminologichnimi-bazami-danih.html.

[4] Modulhandbuch des Master-Kernbereich-Studiengangs Translationswissenschaft (Übersetzen und Dolmetschen). Universität des Saarlandes, 2010.

[5] *Book of Modules* 2014/2015 [Електронний ресурс]. Доступно: http://www.ucc.ie/modules.

[6] С. М. Амеліна, та Р.О.Тарасенко, "Тенденції формування інформаційної компетентності перекладачів в університетах США в умовах глобалізації", *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія "Педагогіка. Психологія. Філософія", вип. 199, ч.2, с. 16-25, 2014.

[7] Standards EN ISO 17100:2015 "Translation Services. Requirements for translation services", London: British Standards Institution, 2015.
[8] Р. О. Тарасенко, "*Формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів для аграрної галузі: теорія і практика*" : монографія. Київ, Україна: ЦП «КОМПРИНТ», 2015.

Матеріал надійшов до редакції 05.07.2017 р.

ИЗУЧЕНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ СОЗДАНИЯ ЭЛЕКТРОННЫХ ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКИХ БАЗ В ПРОЦЕССЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ ПЕРЕВОДЧИКОВ

Амелина Светлана Николаевна
доктор педагогических наук, профессор, заведующая кафедрой иностранной филологии и перевода
Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, г. Киев, Украина
ORCID ID 0000-0002-6008-3122
svetlanaamelina@ukr.net

Тарасенко Ростислав Александрович
доктор педагогических наук, доцент, доцент кафедры социальной педагогики и информационных технологий в образовании
Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, г. Киев, Украина
ORCID ID 0000-0001-6258-2921
r_tar@nubip.edu.ua

Аннотация. Статья посвящена особенностям изучения технологий создания электронных терминологических баз на разных этапах профессиональной подготовки будущих переводчиков в соответствии с уровнем сформированности их информационной компетентности. Рассмотрены вопросы изучения терминологического менеджмента в зарубежных университетах. Выяснено, что умение создавать и использовать терминологические базы входит в программы дисциплин по практике и технологий перевода. Представлены различные способы создания терминологических баз в зависимости от их структуры и технологии. Акцентировано на овладении технологией формирования терминологических баз отраслевой направленности путем экстрагирования терминов из специализированных текстов. Отмечено, что накопление собственных терминологических ресурсов в течение периода обучения дает возможность их использования в высокотехнологичных системах перевода.

Ключевые слова: информационные технологии; информационная компетентность; терминологические базы; терминологический менеджмент; переводчик.

STUDYING TECHNOLOGIES FOR CREATING ELECTRONIC TERMINOLOGICAL BASES IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING OF TRANSLATORS

Svitlana M. Amelina
Doctor in Pedagogy, Professor, Head of the Department of Foreign Languages and Translation
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kiev, Ukraine
ORCID ID 0000-0002-6008-3122
svetlanaamelina@ukr.net

Rostyslav O. Tarasenko
Doctor in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of social pedagogy and information technologies in education
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kiev, Ukraine
ORCID ID 0000-0001-6258-2921
r_tar@nubip.edu.ua

Abstract. The article deals with the peculiarities of studying the technologies of creating electronic terminology databases at different stages of professional training of future translators in accordance with the level of their information competence. The issues of studying terminology management in foreign universities are considered. It is clarified that the ability to create and to use terminology databases is included in the curricula of disciplines on translation practice and translation technologies. There are various ways of creating terminological databases depending on their structure and technology. It is accentuated on mastering the technology of forming terminology databases by extracting terms from specialized texts. It is noted that the accumulation of own terminological resources makes it possible to use them in high-tech translation systems.

Keywords: information technologies; information competence; terminology databases; terminology management; translator.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

[1] O. Bondarenko, "Computer-aided tools (cat) literacy at Ukrainian universities: practices of implementation", Naukovi zapysky. Seriya: Filologichni nauky, vyp. 146, s. 648-650, 2016. (in English).
[2] A. S. Ol`khovs`ka, "Theoretical background for the development of the course "Modern translation technologies. Translation automation systems", Visnyk Vinnycz`kogo politekhnichnogo instytutu, № 4, s. 108-114, 2016. (in Ukrainian).
[3] A. L. Mishhenko, "Terminological activities and terminology database management systems", MEGALING`2013. [Online]. Available: http://megaling.ulif.org.ua/tezi-2013-rik/mischenko-alla-leonidivna-terminologichna-diyalnist-ta-sistemi-upravlinnya-terminologichnimi-bazami-danih.html.(in Ukrainian).
[4] Modulhandbuch des Master-Kernbereich-Studiengangs Translationswissenschaft (Übersetzen und Dolmetschen). Universität des Saarlandes, 2010. (in German)
[5] Book of Modules 2014/2015 [Online]. Available: http://www.ucc.ie/modules. (in English)
[6] S.M. Amelina, and R.O.Tarasenko, "Trends in the formation of information competence of translators at US universities in the context of globalization", Naukovyj visnyk Nacional`nogo universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannya Ukrayiny. Seriya "Pedagogika. Psykhologiya. Filosofiya", vyp. 199, ch.2, s. 16-25, 2014. (in Ukrainian).
[7] Standards EN ISO 17100:2015 "Translation Services. Requirements for translation services", London: British Standards Institution, 2015. (in English)
[8] R. O.Tarasenko, "Formation of informational competence of future translators for the agrarian sector: theory and practice: monograph". Kyyiv, Ukrayina: CzP "KOMPRYNT", 2015. (in Ukrainian).

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.